

VIII.

ABAUJ-SZOLNOKI ÖSCSONTOK.

Kovács Gyulától.

Mult 1856-dik évi szeptember végén kapott a m. n. Museum Abaujmegyében fekvő Szolnok nevű helység határában talált több igen érdekes őscsontot, melyeket szerencsém van itten a t. társulatnak bemutatni. De mielőtt azok ismertetésére átmennék, legyen szabad ezen érdekes őscsontok történetét röviden előadni, leginkább azon okból, hogy mindazoknak kik e becses maradványok megszerzését eszközölték, nyilvános köszönetet mondassak:

Első volt t. Tomecsek Antal szolnoki görög kath. plébános, ki a m. n. Muzeum igazgatóságához 1852-ki febr. 28-án írt levelében jelentést tett arról, hogy ő mult 1851-ki évben szerencsés volt találni Abauj-Szolnok helység határában egy (mint ő írja) Mammuth álkapczát 11 foggal, egy 12 font forgócsontot s lábszár csontok töredékeit, egyszersmind jelenti, hogy további vizsgálatai után észre vette, hogy „a közönséges vizözön előtti nagy állat itt fekszik rejtve a föld alatt 1½ ölnyi mélységre“ mire nézve kikéri a m. igazgatósága tanácsát és nyilatkozatát.

Az igazgatóság erről Tomecsek levele közlése mellett jelentést tett akkori helytartósági elnök gróf de la Motte ő mgának, kérvén a kassai főnököt oda utasítani, hogy onnan egy tisztviselő a hely színére küldessék ki, s ez a plébános ur jelenlétében ásatásokat tétessen. Ugyanazon nap értesítette t. Tomecsek urat is, hogy 50 frt. utalványoztatott, és hogy a helytartósághoz folyamodott a végett, hogy egy hivatalnok a t. ural egyetértésben tenné az ásatásokat.

A dolog nyugodott maj. 13-ig, ekkor a m. igazgatóság sokalván a várakozást, Tomecsek urhoz levelet intézett, hogy a tárgyban választ nyerjen, mire Tomecsek ur maj. 31-én válaszolja, hogy eddig a kiásás végett semmi rendelet nem érkezett, de ő azóta az említett helyen ismét talált egy 33 fontos forgócsontot. Különbén helybeli erdősz Tóth Mihály e mammuth egy pár fogaiból egyikét a sárospataki kollegiumnak ajándékozta.

1852. jul. 25. t. Tomecsek ur egy ujabb jelentéssel örvendeztette meg a muzeumi igazgatóságot, mellyben ásatásának sikerét adja elő, s mellyet mint az ide vonatkozó okmányok leglényegesbikét van szerencsém felolvasni, mellynek folytán

Aug. 25. kéri az igazgatóság Tomecsek urat, hogy küldje Pestre az ásott csontokat.

Ezután nagy szünet állott be, de a csontok nem érkeztek. Apr. 29. 1853. Saccher akkori helytartósági helyettes elnök jelenti a museumnak közölvén Máriássy megyei főnök ö nga, jelentését, ki további ásatásokkal Dr. Hoffory urat kívánta megbiztatni.

Az igazgatóság további ásatásokat ajánlott Dr. Hoffory abauj-tornai másod physicus felügyelete alatt s ujra sürgette a t. Tomecsek urnál levő csontoknak a museumba szállítását.

Itt ujra hosszú szünet következett: mellyet ismét megsokalván a muzeumi igazgatóság, 1854-ki maj. 30-án levelet intézett t. Tomecsek urhoz, kérdést tevéen mennyire jöttek már az ásatásokkal? hol léteznek a csontok jelenleg? s nem lehetne-e azokat a muzeum költségén Pestre küldeni?

Erre t. Tomecsek ur julius 10-én válaszolt: hogy tovább nem ásatott csak ama 50 fr. erejéig, a csontok még nála vannak, s így végzi: s szeretném mégis tudni, szegény pap létemre, hogy talált kincsem értéke által hogyan lesznek jutalmazva idővesztésem és fáradozásim:

Mire a muz. igazgatóság 1854 jun. 20. b. Augusz ö mgához fordult, hogy a kérdéses csontok Pestre hozatalát eszközöltetni méltóztassék. Erre 1854-ki sept. 2-kán érkezett válasz, mellyben az van mondva, hogy a mag. cs. k. budai helytartósági osztály a Kassaihoz irt, hogy világosítaná fel, ki rendelte a kiásatásokra a költséget sat. s a csontok leküldéséről pedig rendelkezék.

Most már még hosszasabban nyugodott a dolog, t. i. két egész eszten-deig az egészről semmit sem lehetett hallani, míg végre 1856-ki sept. 23-án nemcsak a csontok 2 ládába pakolva ide megérkeztek, hanem a cs. k. budai helytartósági osztály erről a muzeumi igazgatóságot tudósította is, hozzá adván, hogy tornamegyei physicus Dr. Hoffory ur véleménye nyomán, ki az ismert helyen ásatott: „Die Auffindung eines vollständigen Skelets nicht zu erwarten sein dürfte.“

Megérkeztek tehát 4 évi idő alatt Abauj-Szolnokról a csontok mint mondám két ládában s állítólag 73 darabban; s minthogy Petényi Salamon halála után az őszállatok maradványainak museumi gyűjteménye kezelésre van bízva, én voltam az a szerencsés, ki az említett ládákat nagy kíváncsisággal felbontottam, s meg vallom igen nagyon meg voltam lepve, midűn az első nagy darabokat kibontván, csontok helyett vas-oxydes festett homok concretiokat leltem, még pedig annál inkább, minthogy úgy véleked-

tem, hogy Dr. Hoffory szakértő ember befolyásával küldettek a tárgyak Pestre, de valószínű, hogy ez nem így van. Később megörvendezetttek az ittenelőmutatott csontmaradványok, mellyek még nagy részben vas-oxydes homok concretiókkal voltak körül véve, s nagyon hányt-vetett s töredezett állapotban. Sajnos, hogy nem minden rész került a museumba, az egyes töredékeknek csekély becsők levén, s igen nagy és fontos ha összfüggésben vannak.

Szorgalmasabb vizsgálás után meghatároztam: hogy a küldemény 4 különböző nemű és fajú ősmaradványai közül áll u. m:

<i>Mastodon angustidens</i>	C u v.
<i>Acerotherium incisivum</i>	K a u p.
<i>Dinotherium giganteum</i>	K a u p.
<i>Elephas primigenius</i>	B l u m e n b.

Mind ezen állatokból fogak is vannak a küldeményben, úgy hogy azokat egész bizonyossággal lehetett meghatározni.

Ezen maradványok között minden tekintetben legnevezetesebbek a *Dinotherium* maradványai.